

9. Cattik M., Odlyuyurt S. (2017). The effectiveness of the smart boardbased small-group graduated guidance instruction on digital gaming and observational learning skills of children with autism spectrum disorder. *Turkish Online Journal of Educational Technology*. Vol. 16, Issue 4, October. P. 84–102. [in English].
10. Demarle-Meusel H., Sabitzer B., Sylle J. (2017). The teaching-learning-lab : Digital literacy & computational thinking for everyone. *CSEDU 2017 – Proceedings of the 9th International Conference on Computer Supported Education*. Vol. 2. P. 166–170 [in English].
11. Fross K., Winnicka-Jasłowska D., Sempruch A. (2018). «Student zone» as a new dimension of learning space. Case study in Polish conditions (Conference Paper). *Advances in Intelligent Systems and Computing Volume*. Vol. 600. P. 77–83. [in English].
12. Horvath I. (2017). Digital life gap between students and lecturers. *7th IEEE International Conference on Cognitive Infocommunications*. 3 January. P. 353–358. [in English].
13. Jones A., Bennett R. (2017). Reaching beyond an online/offline divide : invoking the rhizome in higher education course design. *Technology, Pedagogy and Education Journal*. Vol. 26, Issue 2, 15 March. P. 193–210. [in English].
14. Maxwell A., Jiang Z., Chen C. (2017). Mobile learning for undergraduate course through interactive apps and a novel mobile remote shake table laboratory (Conference Paper) : *Annual Conference and Exposition, Conference Proceedings*. Vol. 24. June. [in English].
15. Quarles A. M., Conway C. S., Harris S., Osler J., Rech L. (2017). Integrating digital/mobile learning strategies with students in the classroom at the historical black college/university (HBCU). *Handbook of Research on Digital Content, Mobile Learning, and Technology Integration Models in Teacher Education*. 13 July. P. 390–408. [in English].
16. Scott C. (2019). The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century? *UNESCO Education Research and Foresight, Paris. ERF Working Papers Series*. № 15. URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf> (Last accessed: 17.04.2023). [in English].
17. Wittpahl V. (2016). *Digitalisierung: Bildung, Technik, Innovation*. Berlin: Springer Vieweg. 181 p. [in English].

УДК 378.018.43.041:811.111

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-74-13-19>

ТАМЛА ДОВГАЛЮК

<https://orcid.org/0000-0003-1489-3930>
tdovhaliuk@vspu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
англійської філології Вінницького державного
педагогічного університету імені Михайла
Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

АЛА ЛІСНИЧЕНКО

<https://orcid.org/0000-0003-4033-0453>
alla.lisnychenko@gmail.com

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри англійської філології Вінницького
державного педагогічного університету імені
Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ЮЛІЯ ФАЛЬШТИНСЬКА

<https://orcid.org/0000-0002-6265-7476>
j.falshtynska@vspu.edu.ua

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської філології
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла
Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розкрито сутність, зміст, методи, шляхи та педагогічні умови підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів, майбутніх викладачів іноземних мов в умовах дистанційного навчання. Визначено цілепокладання та забезпечення рефлексивного ставлення студентів до навчальної діяльності як ключові чинники у підвищенні ефективності самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов. Запропоновано алгоритм дій для організації цілепокладання викладача та студентів у навчальному процесі. Визначено основні рефлексивні структурні елементи самоконтролю, та прийоми розвитку рефлексивних умінь. Описано та проаналізовано можливості онлайн ресурсів для самостійного розвитку мовних навичок та мовленнєвих умінь майбутніх учителів іноземних мов.

Ключові слова: самостійна робота, дистанційне навчання, онлайн ресурси для самостійного розвитку, мовні навички та мовленнєві уміння, шляхи підвищення самостійної роботи.

TAMILA DOVHALIUK

Candidate of Pedagogical Sciences, an Associate Professor at the department of foreign languages in Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Ostrozhskoho str. 32, Vinnytsia

ALLA LISNYCHENKO

Candidate of Pedagogical Sciences, an Assistant Professor at the Department of Foreign Languages in Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Ostrozhskoho str. 32, Vinnytsia

YULIYA FALSHTYNSKA

Candidate of Pedagogical Sciences, an Associate Professor at the department of foreign languages in Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University, Ostrozhskoho str. 32, Vinnytsia

WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF INDEPENDENT WORK OF FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

The article reveals the essence of independent work; the ways of increasing the efficiency of the independent work of future teachers of foreign languages are singled out and substantiated; the possibilities of online resources for the independent development of language skills and speaking skills of future teachers of foreign languages are described. Such methods of analysis as generalization, and synthesis were used to reveal the essence of independent work, distinguish and justify ways to increase the efficiency of independent work of future foreign language teachers, as well as describe the possibilities of online resources for the independent development of language skills and speaking skills of future foreign language teachers. Independent work is an important component of the learning process. In accordance with the requirements of the Bologna system, the amount of independent work of students has increased. Many first-year students lack the skills of independent organization of educational activities. A problem of the acuteness of independent work of students is now due to mainly distance learning in higher educational institutions of Ukraine during the last few years. The trend can be traced with the increase in the number of students who obtain higher education in several specialties at once, those who combine study and work, and require a high level of self-organization.

It has been proved that the independent work as an autonomous activity of the student is based on the independent determination of the goals of educational activity, planning, self-organization, self-control, self-analysis. Due to the ability of reflection, a student can consciously manage his mental processes, including metacognitive ones, as well as control them. Without understanding the methods of their learning, mechanisms of cognition and mental activity, students will not be able to assimilate the knowledge they have acquired.

It has been distinguished that on the basis of self-reflection, learning acquires an individualized, autonomous character. The student himself organizes, controls and evaluates his educational activities. This process requires a high level of self-discipline and motivation.

Key words: *independent work, distance learning, online resources for independent development, language and speaking skills, ways to improve independent work.*

Провідним чинником реалізації особистісно-орієнтованої освітньої системи, яка розбудовується в Україні, є забезпечення суб'єктності усіх учасників освітнього процесу, при якому студент є активним здобувачем знань, поділяє відповідальність з викладачем за результати початкової діяльності, здатен самостійно організовувати свою навчальну діяльність та контролювати її результати і, як результат, готовий до професійного саморозвитку та самореалізації впродовж життя.

Самостійна робота є важливим компонентом процесу пізнання. Відповідно до вимог Болонської системи, яка впроваджується у вищій освіті України, обсяг самостійної роботи студентів зріс [15]. При цьому, як зазначають дослідники, багатьом першокурсникам бракує навичок самостійної організації навчальної діяльності, з огляду на їх звичку до систематичного навчального супроводу в школі та відсутність достатньої метакогнітивної навченості [17]. Це негативно відображається на їх успішності.

Особливої гостроти дана проблема набуває сьогодні через переважно дистанційну форму навчання у вищих навчальних закладах України протягом останніх кількох років. Більше того, тенденція, яка простежується останнім часом щодо росту кількості студентів, які одночасно здобувають вищу освіту за кількома спеціальностями, та тих, хто поєднує навчання і роботу, і потребує високий рівень самоорганізації, теж свідчить про важливість та нагальність розгляду питання формування у студентів метакогнітивних навичок.

Проблема підвищення навчальної успішності студентів завдяки забезпечення їх вищого рівня самостійності завжди привертала увагу науковців. Сутність, зміст і методи самостійної діяльності студентів досліджував О. Малихін; шляхи та педагогічні умови підвищення ефективності організації самостійної роботи студентів вивчали О. Кудрявцева, О. Горбатюк, С. Поліщук; особливості організації самостійної роботи студентів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій проаналізувала Н. Бойко.

З огляду на подібність механізмів самостійної роботи та автономного навчання, ми звертаємо увагу на зміст автономного навчання, висвітлений у працях Ф. Бензона, П. Бімеля, Л. Діккенсона, У. Рампільона, Г. Холека, С. Худака. Автономне навчання іноземних мов

досліджувалось Н. Бориско, С. Боднар, О. Самчук, І. Самойлюкевич, О. Смольніковою, Л. Андрейко, Ю. Скарлупіною, І. Михайловою, В. Самаріною, О. Шахматовою, В. Резнік, С. Лобачовою.

Особливості когнітивних та метакогнітивних процесів при виконанні індивідуальної та групової самостійної роботи проаналізовані психологами Е. Балашовим, І. Доцевич, Ю. Ватан, Ю. Адоньєвою.

І. Білецька, І. Задорожна, Т. Олійник, О. Мисечко, О. Малихін, А. Галла дослідили різноманітні навчальні стратегії для використання в самостійній роботі майбутніх вчителів іноземних мов.

Саморегуляція студентів у навчальній діяльності та професійному розвитку вивчалась М. Гриньовою, М. Коновою, М. Гринців та Ю. Стрижак.

Привернули увагу дослідників і шляхи підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання [4].

Як бачимо, проблема підвищення самостійності студентів розглядається під різними дослідницькими кутами.

Мета статті – розкрити сутність самостійної роботи; виокремити та обґрунтувати шляхи підвищення ефективності самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов; описати можливості онлайн ресурсів для самостійного розвитку мовних навичок та мовленнєвих умінь майбутніх учителів іноземних мов.

При розкритті сутності самостійної роботи, виокремленні та обґрунтуванні шляхів підвищення ефективності самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов, а також описі можливостей онлайн ресурсів для самостійного розвитку мовних навичок та мовленнєвих умінь майбутніх учителів іноземних мов використовувались методи аналізу, узагальнення, синтезу.

Зміст поняття «самостійна робота» розкривається науковцями через різні педагогічні та психологічні процеси.

Ми погоджуємось з Н. Бойко, що самостійна робота студентів є складним багатовимірним педагогічним явищем [3].

Розглянемо визначення та основні характеристики самостійної роботи.

О. Малихін зазначає, що самостійну роботу можна розглядати як:

- різновид діяльності, що стимулює активність, самостійність, пізнавальний інтерес;
- основа самоосвіти, поштовх до подальшого підвищення кваліфікації;
- система заходів чи педагогічних умов, що забезпечують керівництво самостійною діяльністю студентів [10].

Відповідно до О. Горбатюк та С. Поліщук, у самостійній роботі проявляється мотивація студента, його цілеспрямованість, самоорганізованість, самостійність, самоконтроль, самовиховання та індивідуальний стиль навчальної діяльності [6].

О. Михайленко визначає «самостійність» як «одну з провідних якостей особистості, що виявляється у вмінні ставити перед собою визначені цілі, досягати їх реалізації власними силами». Іншими критеріями самостійності, на які вказує дослідниця, є такі: відповідальне ставлення до власних вчинків та їх наслідків; здатність діяти свідомо та приймати нестандартні рішення [13].

Аналіз наукових праць демонструє, що низка авторів відстежують тісну кореляцію між самостійною роботою та автономним навчанням. Так, Е. Їжко дотримується думки, що самостійна робота та її складова – пізнавальна самостійність лежать в основі автономного навчання. Дослідниця розглядає автономне навчання як вид самостійної роботи [7].

О. Герасимова розуміє автономне навчання як спосіб організації самостійної роботи студентів поза аудиторією, і як здатність особистості до самоврядування та саморефлексії в навчальному процесі, який може відбуватися в умовах масового навчання або заочно (дистанційно), і як можливість продовжити освіту впродовж життя, і як особлива система організації навчальної діяльності, заснована на вмінні вчитися самостійно [5].

Г. Холек розглядає автономію учня як «здатність брати навчання в свої руки і самостійно приймати рішення щодо постановки цілей навчання, змісту і динаміки процесу навчання, вибору методів і прийомів роботи, формування процесу навчання (час, місце, ритм), оцінки власного процесу навчання [21].

І. Михайлова визначає поняття «автономне навчання» як самостійне, когнітивне і конструктивне навчання з супроводом викладача, що передбачає володіння студентом навичками самоконтролю, тобто умінням самостійно визначати мету, організувати і структурувати свій процес навчання, оцінювати свої результати, використовуючи різні стратегії і методи навчання [14].

Порівняльний аналіз змісту самостійної роботи та автономного навчання демонструє, що вони є спорідненими. І самостійна робота, і автономне навчання можуть відбуватися із супроводом викладача на певних етапах [7,14]. Обидві діяльності можуть мати і індивідуальну, і групову форму, наприклад, при роботі над проектом. В їх основі лежить самостійне визначення цілей навчальної діяльності, планування, самоорганізація, самоконтроль, самоаналіз. Суб'єкт самостійної і автономної діяльності є відповідальним за прийняті рішення.

Аналіз сутнісних характеристик самостійної роботи дає нам підстави виділити такі шляхи підвищення ефективності самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов:

1. Організація цілепокладання в навчальному процесі як фактора, що сприяє самоорганізації студента та його відповідальності за досягнений в ході діяльності результат.
2. Забезпечення рефлексивного ставлення студентів до навчальної діяльності.

Обґрунтуємо кожен із зазначених вище шляхів підвищення ефективності самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов.

1. Організація цілепокладання в навчальному процесі як фактора, що сприяє самоорганізації студента та його відповідальності за досягнутий в ході діяльності результат.

В самоорганізаційному процесі саме цілі забезпечують усвідомлену спрямованість особистості на певний предметний зміст і перетворення в межах виконаної діяльності [9].

Відповідно до студентоцентрованого підходу, цілепокладання в процесі навчання трактується як спільне визначення студентами та викладачем цілей та завдань навчання [9,19].

Таким чином дослідниками підкреслюється складний різноосібний характер цілепокладання в навчальній діяльності, який обов'язково передбачає залучення до нього тих, хто навчається.

Значний вплив на ефективність усвідомлення й інтеріоризації цілей студентами мають різні стратегії їх введення у навчальну діяльність. Н. Хмель виділяє три стратегії введення цілей: 1) репродуктивно-неконкретна (мета задається лише в результативній частині заняття або не задається взагалі); 2) репродуктивно-виконавча (цільову установку викладач створює на рівні своїх уявлень про її зміст, розкривається змістова сторона мети (що буде одержано в результаті навчання), або її операційний компонент (які дії необхідно засвоїти, щоб розв'язати поставлене завдання); 3) проблемно-розвивальна (навчальний процес моделюється таким чином, що мета відносно самостійно ставиться студентами. Функція викладача полягає лише в означенні проблеми) [19].

Продуктивними з точки зору інтеріоризації цілей є дві останні стратегії. За умови такого введення мети студенти беруть частину відповідальності за її реалізацію на себе, активізують свої знання та уміння. До того ж, активність навчальної діяльності при такій стратегії закладена з самого початку. Ми переконані, що систематична організація цілепокладання із залученням студентів на заняттях у педагогічному виші сприятиме розвитку їх цілепокладальних умінь, допоможе майбутнім учителям самостійно організувати свою професійну діяльність відповідно до сучасних вимог, створювати особистосно-орієнтоване навчальне середовище.

На основі описаних Н. Хмель стратегій цілепокладання та урахування продуктивності репродуктивно-виконавчої та проблемно-розвивальної стратегій, А. Лісниченко розробила такий алгоритм дій для організації цілепокладання викладача та студентів у навчальному процесі:

- для викладача: оголошення теми заняття; діагностика навчальних цілей студентів стосовно названої теми, аналіз отриманих даних, фіксація найбільш змістовних цілей по відношенню до предмета мети, конструювання заняття залежно від пріоритетності визначених цілей, організація рефлексії результатів заняття та особистісних цілей, моделювання наступного заняття на основі здійсненої рефлексії.

- для студентів: визначення особистісних цілей по відношенню до предмета мети, ознайомлення з цілями товаришів, уточнення та перевизначення власних цілей, рефлексію отриманих результатів і особистісних цілей [9].

2. Забезпечення рефлексивного ставлення студентів до навчальної діяльності. Як зазначають дослідники, до самоорганізаційних умінь, що лежать в основі самостійної роботи, належать не лише уміння визначати цілі та завдання власної навчально-пізнавальної активності; самостійно добирати ефективні та дієві форми і методи освоєння навчального матеріалу; а і здатність до самоконтролю [4].

Ю. Матвієнко виділяє такі основні рефлексивні структурні елементи самоконтролю: самоперевірка – перевірка результату, який досягнуто; самооцінювання – оцінювання особистістю самого себе, своїх можливостей; самоаналіз – аналіз помилок та досягнень. Завдяки рефлексивним умінням студент може самоуправляти своєю діяльністю, самооцінювати та удосконалювати її [12].

Дослідники зазначають, що наявність рефлексії в системі організації самостійної діяльності студентів є обов'язковою і необхідною складовою [11]. В призмі самостійної роботи Т.В. Питинак визначає рефлексію як вид розумової діяльності студента, спрямований на аналіз, осмислення, переосмислення процесів і результатів самостійної навчально-пізнавальної діяльності в усій повноті її структурних компонентів (когнітивного, операційного, організаційно-дієвого та інтегрально-особистісного) [16]. Дослідниця зауважує, що без розуміння способів свого навчання, механізмів пізнання та розумової діяльності студенти не зможуть присвоїти знання, які вони здобули.

Е. М. Балашов підтверджує, що саме завдяки здатності до рефлексії студент свідомо може керувати своїми психічними процесами, у тому числі й метакогнітивними, а також контролювати їх [2].

На основі саморефлексії навчання набуває індивідуалізованого, автономного характеру. Студент сам організує, контролює і оцінює свою навчальну діяльність. Цей процес вимагає високого рівня самодисципліни та мотивації [20].

Для того, щоб сформувати рефлексивне ставлення студентів до навчальної діяльності, розвинути їх рефлексивні уміння, необхідно систематично використовувати рефлексивні прийоми на заняттях. Одним із таких прийомів, на думку О.А. Лебедєвої, є взаємооцінювання. Оцінюючи одногрупників, студенти вчаться, користуючись критеріями навчальної діяльності, аналізувати результати роботи одногрупників і співставляти їх зі своїми результатами [8].

Інші прийоми розвитку рефлексивних умінь студентів можуть включати:

- ведення щоденника спостережень іноземною мовою з аналізом власних помилок та успіхів;
- самокорекцію, аналіз відгуку викладача;
- запис і аналіз відео, або аудіо власного говоріння, читання;
- оцінку «приросту знань» та досягнень навчальних цілей в кінці заняття;
- твір-рефлексія на прикінці вивчення навчальної теми тощо [1].

Аналіз онлайн ресурсів дозволив нам виокремити та описати низку сайтів для самостійного розвитку мовних навичок та мовленнєвих умінь майбутніх учителів іноземних мов:

- Flow Reading Fluency (<https://teacherthrive.com/flow/>) – сайт для тренування навичок читання, різнорівневі завдання, пропонує 9 кроків роботи над текстом, включаючи знайомство з новими словами, письмове передбачення теми, пробний та контрольний етапи читання, запис та можливість прослуховування допущених помилок, виконання вправ;

- Breaking News English Lessons: Easy English News (<https://breakingnewsenglish.com>) – більше 3000 безкоштовних інтерактивних уроків, створених на основі останніх новин, які постійно поповнюються оновленими матеріалами);

- British Council (<https://learnenglish.britishcouncil.org/>) – велика кількість інтерактивних вправ; аудіо-, відеоматеріалів, текстів; завдання на всі види мовленнєвої діяльності;

- BBC Learning English (<https://www.bbc.co.uk/learningenglish/>) – різнорівневі завдання, подкасти, можливість вивчення як мовних, так і культурних аспектів, ігрова форма закріплення матеріалу;

- engVid (<https://www.engvid.com/>) – відеоуроки на різну тематику, підготовка до IELTS, TOEFL, фонетичні вправи, англійська для бізнесу;

- Memrise (<https://www.memrise.com>) розвиток мовленнєвих умінь, вивчення різних акцентів та діалектів;

- Exam English (<https://www.examenglish.com/>) – підготовка до IELTS, TOEFL, TOEIC, the Cambridge English exams, Pearson tests;

- Lyricstraining (<https://lyricstraining.com>) – інтерактивний додаток містить добірку сучасних відеокліпів. Використовується для тренування навичок аудіювання та письма одночасно на основі караоке;

- Entelechy (<https://entelechy.com.ua/>) – пропонує до вивчення лексичний, фонетичний та граматичний матеріал, а також корисні ресурси для вдосконалення письмової англійської мови, аудіокниги, сайти новин;

- Ginger (<https://www.gingersoftware.com/#.VJhxaUgQ>) – платформа для написання наукових текстів, пропонує граматичну перевірку, перефразування, переклад, словник.

- Duolingo (<https://www.duolingo.com>) пропонує безкоштовні різнорівневі курси на англійській, німецькій, французькій, іспанській, шведській та інших мовах;

- SpeakLanguages (<https://uk.speaklanguages.com/>) – розмовний ресурс, пропонує лексику з аудіогідом, мовну практику з носіями 12 європейських мов.

- Language Tool (<https://www.languagetool.org>) – сервіс для перевірки орфографії та граматики на основі ШІ на понад 30 іноземних мовах;

- The Mixer (<https://www.language-exchanges.org/>) – програма для спілкування у Skype, ініційована коледжем Дікінсона (США) для бажаючих спілкуватись різними іноземними мовами, містить функцію аналізу та редагування помилок;

- HiNative (<https://hinative.com/>) – платформа для спілкування з носіями різних мов (90 мов), працює за принципом соціальних мереж, передбачає редагування та аналіз постів;

- Loyal Books (<http://www.loyalbooks.com/>) пропонує 7000 безкоштовних аудіокниг різних літературних жанрів на 28 іноземних мовах [19].

Висновки. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив нам розкрити сутність самостійної роботи як автономної діяльності студента, в основі якої лежить самостійне визначення цілей навчальної діяльності, планування, самоорганізація, самоконтроль, самоаналіз; виокремити та обґрунтувати шляхи підвищення ефективності самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов; описати онлайн ресурси для самостійного розвитку мовних навичок та мовленнєвих умінь майбутніх учителів іноземних мов.

Подальших розвідок потребує аналіз метакогнітивних стратегій розвитку майбутніх учителів іноземних мов.

Література

1. Авксентьева Т.А., Лісниченко А.П. Формування рефлексивних умінь майбутніх учителів як умова їх підготовки до творчої самореалізації в професійній діяльності. *Science and Education: a New Dimension. Pedagogy AND Psychology*. 2017. 56 (Issue 128). P. 36-39.
2. Балашов Е. М. Метакогнітивні процеси в навчальній діяльності студентів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2020. Випуск 1. С. 78-85.
3. Бойко Н. І. Організація самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 20 с.
4. Васильєва Н. Шляхи підвищення самоорганізації студентів в умовах дистанційного навчання. *Молодь і ринок*. 2020. №3-4 (182-183). С.115-121.
5. Герасимова О. І. Експлікація поняття «автономність» у психолого-педагогічній літературі. *Український педагогічний журнал*. 2016. № 2. С. 53.
6. Горбатюк О. В., Поліщук С. В. Підвищення ефективності самостійної роботи студентів як проблема вищої школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. № 31. С. 7-17.
7. Їжко Є. Сутність поняття «автономне навчання» як виду самостійної навчальної діяльності студентів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія*. 2012. Вип. 175(3). С. 281-290.
8. Лебедева О. А. Засоби формування рефлексивних умінь майбутніх учителів на практичних заняттях із німецької мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* 2021. №2 (76). С. 106-111.
9. Лісниченко А. П. Цілепокладання як фактор ініціювання самоорганізації майбутніх учителів у навчальній діяльності. *Наука і освіта*. 2008. № 1-2. С. 61-64.
10. Малихін О.В. Зміст і сутність самостійної навчальної діяльності студентів: історія і сучасність. *Українська мова і література в школах України*. 2014. С. 24-28.
11. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів: теоретико-методологічний аспект: монографія. Кривий Ріг: Видавничий дім. 2009. 307 с.
12. Матвієнко Ю.С. Самоконтроль як складова розвитку особистості студента. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць*. 2007. № 3 (21). Ч. 1. С. 157-160.
13. Михайленко О. Особливості організації самостійної роботи студентів у ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2015. №10 (129). С.64-68.
14. Михайлова І. В. Особливості автономного навчання німецької мови у вищій школі. *Педагогічні науки*. 2015. Випуск 125. С. 92-98.
15. Паршакова О. Д. Проблеми організації та контролю самостійної роботи студентів у світлі Болонського освітнього процесу. *Вища освіта України*. 2010. № 2. С. 36-43.
16. Питинак Т. В. Формування рефлексії у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності у студентів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2011. Вип. 32. С. 266-271.
17. Рєзнік В.Г., Лобачова С.В. Проблеми організації автономного навчання іноземних мов студентів вищої школи: сучасні методи та стратегії. *Молодий вчений*. 2017. № 12.1 (52.1). С. 76- 79.
18. Шмель Н. Д. Психологічні умови інтеріоризації цілей в навчальній діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : спец. 19.00.07. Одеса, 1994. 20 с.
19. Фальштинська Ю.В. Підготовка майбутніх викладачів іноземних мов до організації дистанційного навчання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2019. 20 с.
20. Fink M. ePortfolio und selbstreflexives Lernen. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 2010. 316s.
21. Holec H. *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford: Pergamon, 1981. 156 p.

References

1. Avksentieva T.A., Lisnychenko A.P. Formuvannya refleksyivnykh umin maibutnix uchyteliv yak umova yikh pidhotovky do tvorchoi samorealizatsii v profesiinii diialnosti. [Formation of reflective skills of future teachers as a condition for their preparation for creative self-realization in professional activity]. *Science and Education: a New Dimension. Pedagogy AND Psychology*. 2017. 56 (Issue 128). P. 36-39.
2. Balashov E. M. Metakohnityvni protsesy v navchalnii diialnosti studentiv. [Metacognitive processes in students' educational activities]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Psykholohichni nauky*. 2020. Vypusk 1. S. 78-85.
3. Boiko N. I. Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv v umovakh zastosuvannya informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.04. [Organization of independent work of students of higher educational institutions in the conditions of the use of information and communication technologies: autoref. thesis for obtaining sciences. candidate degree ped. Sciences: 13.00.04]. Kyiv, 2008. 20 s.
4. Vasylieva N. Shliakhy pidvyshchennia samoorganizatsii studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia. [Ways to increase self-organization of students in the conditions of distance learning]. *Molod i rynek*. 2020. №3-4 (182-183). S.115-121.

5. Herasymova O. I. Eksplikatsiia poniattia «avtonomnist» u psykholoho-pedahohichnii literaturi. [Explanation of the concept of "autonomy" in psychological and pedagogical literature]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 2016. № 2. S. 53.
6. Horbatiuk O. V., Polishchuk S. V. Pidvyshchennia efektyvnosti samostiinoi roboty studentiv yak problema vyshchoi shkoly. [Increasing the efficiency of students' independent work as a problem of higher education]. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. 2021. № 31. S. 7-17.
7. Izhko Ye. Sutnist poniattia «avtonomne navchannia» yak vydu samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv. [The essence of the concept of "autonomous learning" as a type of independent educational activity of students]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriia : Pedahohika, psykholohiia, filosofia*. 2012. Vyp. 175(3). S. 281-290.
8. Lebedieva O. A. Zasoby formuvannia refleksyvnykh umin maibutnikh uchyteliv na praktychnykh zaniattiakh iz nimetskoï movy. [Means of formation of reflexive skills of future teachers in practical classes on the German language]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh: zb. nauk. pr.* 2021. №2 (76). S. 106-111.
9. Lisnychenko A. P. Tsilepokladannia yak faktor initsiuvannia samoorhanizatsii maibutnikh uchyteliv u navchalnii diialnosti. [Goal setting as a factor in initiating self-organization of future teachers in educational activities]. *Nauka i osvita*. 2008. № 1-2. S. 61-64.
10. Malykhin O.V. Zmist i sutnist samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv: istoriia i suchasnist. [The content and essence of independent educational activities of students: history and modernity]. *Ukrainska mova i literatura v shkolakh Ukrainy*. 2014. S. 24-28.
11. Malykhin O. V. Orhanizatsiia samostiinoi navchalnoi diialnosti studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv: teoretyko-metodolohichni aspekt: monohrafiia. [Organization of independent educational activities of students of higher pedagogical educational institutions: theoretical and methodological aspect: monograph]. Kryvyi Rih: Vydavnychiy dim. 2009. 307 s.
12. Matviienko Yu.S. Samokontrol yak skladova rozvytku osobystosti studenta. [Self-control as a component of student personality development]. *Visnyk NTUU «KPI». Filosofii. Psykholohiia. Pedahohika : zbirnyk naukovykh prats*. 2007. № 3 (21). Ch. 1. S. 157–160.
13. Mykhailenko O. Osoblyvosti orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv u VNZ. [Peculiarities of the organization of independent work of students in universities]. *Molod i rynek*. 2015. №10 (129). S.64-68.
14. Mykhailova I. V. Osoblyvosti avtonomnoho navchannia nimetskoï movy u vyshchii shkoli. [Peculiarities of autonomous learning of the German language in higher education]. *Pedahohichni nauky*. 2015. Vypusk 125. S. 92-98.
15. Parshakova O. D. Problemy orhanizatsii ta kontroliu samostiinoi roboty studentiv u svitli Bolonskoho osvitnoho protsesu. [Problems of organization and control of students' independent work in the light of the Bologna educational process]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. 2010. № 2. S. 36-43.
16. Pytynak T. V. Formuvannia refleksii u protsesi samostiinoi navchalno-piznavalnoi diialnosti u studentiv. [Formation of reflection in the process of independent educational and cognitive activity among students]. *Pedahohika vyshchoi ta serednoi shkoly*. 2011. Vyp. 32. S. 266-271.
17. Riezniak V.H., Lobachova S.V. Problemy orhanizatsii avtonomnoho navchannia inozemnykh mov studentiv vyshchoi shkoly: suchasni metody ta stratehii. [Problems of organizing autonomous learning of foreign languages of higher school students: modern methods and strategies]. *Molodyi vchenyi*. 2017. № 12.1 (52.1). S. 76- 79.
18. Khmel N. D. Psykholohichni umovy interioryzatsii tsilei v navchalnii diialnosti : avtoref. dys. ... kand. psychol. nauk : spets. 19.00.07. [Psychological conditions of internalization of goals in educational activity: autoref. thesis ... candidate psychol. Sciences: spec. 19.00.07]. Odesa, 1994. 20 s.
19. Falshtynska Yu.V. Pidhotovka maibutnikh vykladachiv inozemnykh mov do orhanizatsii dystantsiinoho navchannia : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.04. [Preparation of future teachers of foreign languages for the organization of distance learning: autoref. thesis for obtaining sciences. candidate degree ped. Sciences: 13.00.04]. Vinnytsia, 2019. 20 s.
20. Fink M. ePortfolio und selbstreflexives Lernen. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 2010. 316s.
21. Holec H. *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford: Pergamon, 1981. 156 p.